

PATRYK PIENIAŻEK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
<https://orcid.org/0000-0002-3015-337X>
patpie12@st.amu.edu.pl

Ochrona prywatności osób wykonujących zawód komornika sądowego. Zarys problemu

Protection of the privacy of persons practiced with the profession of bailiff. Outline of the problem

Abstract: The bailiff profession in Poland is of fundamental importance for the functioning of the justice system. The current regulations undoubtedly allow for interfering in the sphere of privacy of people practicing this profession. This article aims to show the relationship between the right to privacy and the profession of a bailiff. It will be important to discuss the issue of the right to privacy in the Polish legal order, as well as the legal status of the bailiff and statutory exclusions of privacy protection. The study uses a legal-dogmatic method: the existing legal regulations are analysed by referring to literature and case law.

Keywords: bailiff, right to privacy, public officer, profession of public trust, personal data protection

Wprowadzenie

Nie ulega wątpliwości, że zawód komornika sądowego należy do kategorii zawodów, które powinny być darzone zaufaniem przez obywateli. W literaturze przedmiotu komornik sądowy nazywany jest „cichym bohaterem wymiaru sprawiedliwości – nikt go nie lubi, jednak wszyscy go potrzebują”¹. Niestety profesja ta nie należy do najłatwiejszych. Komornicy sądowi nie tylko stykają się ze zniewagą podczas wykonywania swoich obowiązków, ale przez ostatni rok również dochodzi do brutalnych ataków na komorników sądowych, asesorów, aplikantów czy też pracowników kancelarii komorniczych, które to ataki rodzą tragiczne skutki, a do których należy zaliczyć fizyczne obrażenia, traumatyczne doświadczenia, czy nawet śmierć². Przykładem takiego ataku może być sprawa z Łukowa – po brutalnym ataku śmierć poniosła Komornik Sądowy Ewa Kochońska. Była to tragedia, która wstrząsnęła niewątpliwie środowiskiem komorniczym, ale także całym środowiskiem prawniczym³.

Obecne regulacje przypisują komornikom sądowym status funkcjonariuszy publicznych, przez co w wielu kwestiach – tj. dotyczących prawa do prywatności – będą oni podlegali ograniczeniom ustawowym. W doktrynie jest to niewątpliwie kwestia sporna, ponieważ komornicy sądowi wykonują swoje zadania na własny rachunek,

¹ M. Krześnicki, *Komornik sądowy – cichy bohater wymiaru sprawiedliwości. Nikt go nie lubi, wszyscy go potrzebujemy* <<https://bezprawnik.pl/kim-jest-komornik-sadowy/>> [dostęp: 25.12.2022].

² Zob. m.in. Krajowa Rada Komornicza, *Kolejny brutalny atak na Komornika Sądowego* <<https://www.komornik.pl/?p=13381>> [dostęp: 28.05.2023].

³ Krajowa Rada Komornicza, *Kondolencje* <<https://www.komornik.pl/?p=13312>> [dostęp: 28.05.2023].

państwo jednak ogranicza im prawo do prywatności poprzez przypisany im wskazany powyżej status. Bez wątplenia ograniczenia te będą miały wpływ nie tylko na sferę zawodową, ale również na prywatne życie tych osób, co pokazuje, że trudno oddzielić życie prywatne od zawodowego, pomimo różnych opinii na ten temat. Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie relacji, jakie zachodzą pomiędzy prawem do prywatności a zawodem komornika sądowego. Istotne będzie omówienie kwestii prawa do prywatności w polskim porządku prawnym, a także statusu prawnego komornika sądowego oraz ustawowego wyłączenia ochrony prywatności. W pracy została zastosowana metoda dogmatycznoprawna: oparto się na analizie istniejących uregulowań prawnych poprzez odwoływanie się do piśmiennictwa i orzecznictwa.

1. Prawo do prywatności w polskim porządku prawnym

Prawo zapewniające jednostkom możliwość zachowania prywatności zostało uregulowane w polskim systemie prawnym w art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁴. Już na wstępie należy wskazać, że owo prawo podmiotowe nie ma charakteru absolutnego, przez co może być ograniczane⁵. Przywołana regulacja nie zawiera definicji prywatności, w doktrynie jednak przyjęto, że definicja prywatności będzie się różnić w zależności od kontekstu i środowiska. Często mówi się o prawie do bycia pozostawionym w spokoju i do decydowania o tym, kiedy, w jaki sposób i w jakim zakresie dane osobowe na czyjś temat są przekazywane innym⁶.

Warto zaznaczyć, że w owym przepisie prawo do prywatności zostało uregulowane w sposób ogólny poprzez wskazanie, że „każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”, dlatego jego uszczegółowienie możemy odnaleźć w różnego rodzaju aktach normatywnych stanowionych przez polskiego prawodawcę. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że przez pojęcie „każdy” należy rozumieć, iż dotyczy to osób fizycznych, gdyż bezspornie tylko one będą miały predyspozycje do posiadania życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia⁷.

Kwestia prywatności jest związana ze sferą osobistą człowieka, a także sytuacją majątkową. W przypadku funkcjonariuszy publicznych sfera dotycząca sytuacji majątkowej będzie wyłączona ze względu na obowiązujące przepisy dotyczące jawności życia publicznego, co pozostaje nadal kwestią sporną wśród środowiska

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.), dalej: Konstytucja RP.

⁵ Zob. art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

⁶ D. Madibekova, *Right to Privacy of Public Figures and Freedom of Expression in the Jurisprudence of the European Court of Human Rights: Searching for Balance*, Wrocław 2018 <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3585990> [dostęp: 7.03.2023].

⁷ B. Banaszak, *Komentarz do art. 47*, [w:] idem, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Legalis/el.

naukowego (zob. punkt 3 niniejszego tekstu). Oznacza to, że w niektórych sytuacjach funkcjonariusze publiczni, w tym komornicy sądowi, mogą mieć ograniczone prawo do prywatności. Dzieje się tak ze względu na konieczność zapewnienia jawności działania tych osób oraz kontroli społecznej nad ich działaniami. Jednakże ocena konkretnego zakresu ograniczenia prawa do prywatności w przypadku funkcjonariuszy publicznych opiera się na zasadzie proporcjonalności. Innymi słowy, ograniczenie to powinno być uzasadnione i proporcjonalne do celu, który ma być osiągnięty. W przypadku funkcjonariuszy publicznych cel ten zwykle dotyczy zapewnienia jawności i przejrzystości w działaniach publicznych oraz ochrony interesów społecznych.

Życie rodzinne należy do kategorii powiązanej z relacjami, które zachodzą pomiędzy członkami rodziny. Dotyczy to przede wszystkim doświadczeń, przyzwyczajzeń rodzinnych, i w tej kwestii to członkowie rodziny będą decydować o osobach, z którymi będą chciały się nimi podzielić. Warto zaznaczyć, że pod taką ochronę będą podlegać również związki konkubenckie, które są odpowiednikiem małżeństwa.

Kolejno warto rozważyć samą kwestię czci i dobrego imienia. W ostatnim czasie dostrzegamy coraz więcej sytuacji, w których dochodzi do naruszenia tej sfery. Jest ona niewątpliwie związana z samym postrzeganiem człowieka przez inne osoby⁸, a także ściśle powiązana z godnością człowieka⁹. W przypadku funkcjonariuszy publicznych niezwykle często spotykamy się jednak ze zniewagą. Przez zniewagę sprawca wyraża pogardę dla innej osoby, tym samym uwłaczając jej czci¹⁰. Zdarza się, że sprawcy nie zdają sobie sprawy z tego, iż takim postępowaniem narażają się na odpowiedzialność karną. Najczęściej występują ataki słowne, rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, które są zmanipulowane w taki sposób, aby ukazać funkcjonariuszy publicznych w złym świetle. Niestety zauważamy również przyzwolenie na tego rodzaju zachowania. Osoby dokonujące ataków czują się bezkarne, a społeczeństwo, zamiast negować takie postępowanie – akceptuje je. Mówienie o czci i dobrym imieniu będzie zatem dotyczyło wszystkich dziedzin związanych z życiem osobistym, zawodowym i społecznym. Naruszenia odnoszące się do tej sfery mogą narazić jednostki na utratę zaufania potrzebnego do pełnienia przez nie określonych profesji¹¹.

Z całą pewnością silne powiązanie art. 47 Konstytucji RP dostrzegamy także z art. 51 tego aktu, który to przepis reguluje prawo do ochrony danych osobowych. W przypadku art. 51 Konstytucji RP możemy zauważyć pewną autonomię informa-

⁸ M. Florczak-Wątor, *Komentarz do art. 47*, [w:] P. Tuleja (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*. Komentarz, wyd. 2, LEX/el. 2021.

⁹ Zob. art. 30 Konstytucji RP.

¹⁰ P. Petasz, *Ocena prawna wypowiedzi zamieszczonej w Internecie wypełniającej znamiona przestępstwa zniesławienia lub zniewagi*. Glosa do postanowienia SN z dnia 24 października 2017 r., V KK 278/17, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2018, nr 1, s. 99–106.

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego (SN) z dnia 29 października 1971 r., II CR 455/71, OSNC 1972, nr 4, poz. 77.

cyjną jednostki, która pozostawia jednostkom swobodę do udzielania informacji o sobie. Warto podkreślić, że władza publiczna może pozyskiwać, gromadzić i udostępniać informacje o obywatelach, jednakże muszą to być informacje niezbędne do funkcjonowania demokratycznego państwa prawa, a zasady i tryb gromadzenia i udostępniania danych osobowych określają ustawy. Wskazując wzajemne relacje między tymi dwoma zapisami konstytucyjnymi, musimy podkreślić stanowisko Trybunału Konstytucyjnego (TK), zgodnie z którym prawo ochrony danych osobowych jest z pewnością ważne dla interesów podmiotów, przez co powiązane jest z prawem do prywatności¹².

2. Status prawny komornika sądowego

Na początku należy wskazać, że komornik sądowy pomimo wykonywania czynności, które budzą wiele negatywnych emocji wśród dłużników, należy do kręgu zawodów zaufania publicznego. Pojęcie to zostało wprowadzone przepisem art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z obowiązującym orzecznictwem przez zawód zaufania publicznego należy rozumieć profesje, w których przyświecającym celem jest powszechność i zapewnienie dobra społecznego, gdyż działania te są wykonywane w ramach interesu publicznego i dla ochrony dóbr publicznych¹³. Od osób wykonujących zawody zaufania publicznego wymaga się zatem, aby podejmowane przez nie czynności były realizowane w sposób profesjonalny, a przede wszystkim wiarygodny. Każda czynność wykonywana wbrew obowiązującym regulacjom prawnym będzie stanowić o naruszeniu prawa oraz pociągnięciu do odpowiedzialności karnej¹⁴. Bezsprzecznie należy uznać, że nadanie pewnym zawodom charakteru zaufania publicznego wiąże się z ukształtowaniem określonych zasad dotyczących wykonywania takiego zawodu, tak by związane z nim zaufanie publiczne było realne¹⁵. W związku z powyższym komornik sądowy, wykonując swoje ustawowe zadania, będzie realizował jedno z głównych zadań państwa, jakim jest egzekwowanie wykonywania orzeczeń sądowych¹⁶.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że komornik sądowy działa w imieniu państwa, które przyznało mu własne kompetencje do realizowania zadań w zakresie egzekucji sądowej. Bez wątplenia jest on organem władzy publicznej, nie znajdziemy go jednak w strukturze jakiegokolwiek z władz konstytucyjnych. Przez

¹² Wyrok TK z dnia 12 listopada 2002 r., SK 40/01, OTK-A 2002, nr 6, poz. 81.

¹³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA) we Wrocławiu z dnia 5 sierpnia 2022 r., IV SAB/Wr 231/22, LEX nr 3400223.

¹⁴ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 czerwca 2016 r., VI SA/Wa 404/16, LEX nr 2097739.

¹⁵ Wyrok TK z dnia 18 lutego 2004 r., P 21/02, OTK-A 2004, nr 2, poz. 9.

¹⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) z dnia 15 września 2016 r., I OSK 343/15, LEX nr 2143032.

pryzmat wykonywanych czynności ustawodawca zdecydował się na przypisanie komornikom sądowym statusu funkcjonariusza publicznego. Artykuł 2 ust. 1 Ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹⁷ jednoznacznie wskazuje, że komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym, który działa przy sądzie rejonowym. W środowisku komorniczym występuje spór co do nadania tego statusu, gdyż jako funkcjonariusze publiczni podlegają wielu ograniczeniom, a należy dostrzec, że komornicy wykonują zadania na własny rachunek, nie są jednak przedsiębiorcami w rozumieniu obowiązujących przepisów. Ponadto nie są pracownikami sądów rejonowych, lecz jedynie podlegają nadzorowi prezesów sądów rejonowych, przy których działają¹⁸. Aspektem korzystnym z punktu widzenia komorników sądowych jest możliwość korzystania ze szczególnej ochrony prawnokarnej, lecz nie należy zapominać o tym, że zostali oni również poddani odpowiedzialności prawnokarnej przypisanej funkcjonariuszom publicznym¹⁹.

Po wejściu w życie u.o.k.s. pojawiły się istotne zmiany dotyczące wymagań formalnych wobec kandydatów chcących pełnić funkcje komornika sądowego. Przed wejściem w życie ustawy komornikiem sądowym mogła być osoba, która m.in. ukończyła wyższe studia prawnicze i administracyjne. Obecnie ustawa zmieniła ten wymóg, a kandydatem może być jedynie osoba, która ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej. Co ważne, art. 303 u.o.k.s. wprowadził przepis przejściowy dla osób posiadających wykształcenie administracyjne, który umożliwia im spełnienie tego wymogu w ciągu 7 lat od wejścia w życie ustawy. Ponadto funkcję komornika sądowego może pełnić osoba, która posiada obywatelstwo polskie, ma pełną zdolność do czynności prawnych, jest nie-skazitelnej charakteru, nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, nie jest podejrzana o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe, jest zdolna, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika, odbyła aplikację komorniczą, złożyła egzamin komorniczy, pracowała w charakterze asesora przez okres co najmniej 2 lat oraz ukończyła 28 lat. Należy podkreślić, że od wyżej wskazanych wymogów występują wyjątki²⁰.

Następnie powołanie do pełnienia funkcji komornika wiąże się z dopełnieniem obowiązku złożenia ślubowania w obecności prezesa sądu apelacyjnego. Zgodnie z treścią ślubowania komornik sądowy zobowiązuje się do wykonywania swoich obowiązków zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i własnym sumieniem,

¹⁷ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2224 ze zm), dalej: u.o.k.s.

¹⁸ A. Pytel, *Egzekucja z rachunku bankowego komornika sądowego w świetle ustawy o komornikach sądowych*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2019, nr 1, s. 18–42.

¹⁹ M. Świtkowski, *Komentarz do art. 2*, [w:] M. Simbierowicz, M. Świtkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2021.

²⁰ Zob. art. 11 ust. 2–4 u.o.k.s.

a także do dochowania tajemnic chronionych ustawowo. Ponadto przyrzeka kierować się zasadami uczciwości i honoru. Ustawa nie zabrania dodania na końcu ślubowania zwrotu „Tak mi dopomóż Bóg”²¹.

Na dzień 3 czerwca 2022 r. w Polsce zawód komornika sądowego wykonywało 2198 osób, które wspierane były przez 1290 asesorów komorniczych oraz 304 aplikantów komorniczych. W 2021 r. wszczęto postępowanie egzekucyjne w 7 924 964 sprawach²². Nie można lekceważyć kolejnej istotnej kwestii, a mianowicie spadającej liczby osób wykonujących zawód komornika sądowego oraz przystępujących do egzaminu wstępnego na aplikację komorniczą, co dostrzegalne jest na tle innych profesji prawnych. Jeżeli nie nastąpią gwałtowne zmiany skierowane do środowiska komorniczego, za kilka lat może dojść do sytuacji, w której będzie brakowało osób chcących pełnić tę funkcję.

3. Wyłączenie ochrony prywatności w przypadku wykonywania zawodu komornika sądowego

Rozważając ochronę prawną prywatności osób wykonujących zawód komornika sądowego, już na wstępie należy wskazać, że w tym przypadku zastosowanie znajdują przepisy o ochronie prywatności funkcjonariuszy publicznych. W tej kwestii regulacje obowiązują tylko w czasie wykonywania przez nich czynności związanych z wykonywaniem zawodu. Wątpliwości pojawiają się w sytuacji zastosowania przepisów dotyczących funkcjonariuszy publicznych do osób wykonujących funkcję asesora komorniczego bądź też aplikanta komorniczego. Analiza orzecznictwa pozwala stwierdzić, że asesorowi komorniczemu nie przypisuje się statusu funkcjonariusza publicznego w rozumieniu art. 115 § 13 pkt 3 Kodeksu karnego²³. Jedynie w przypadku, gdy wykonuje on zadania zlecone bezpośrednio przez komornika sądowego jako jego zastępcę, posiada taki status. Dodatkowo z faktu zastępowania komornika sądowego przez asesora komorniczego nie wynika to, że uzyskuje on pełnię praw i obowiązków związanych ze statusem zawodowym komornika sądowego. W przypadku zastępowania zakres ten będzie zdecydowanie węższy²⁴.

²¹ R. Reiwer, *Komentarz do art. 17*, [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych*. Komentarz, wyd. 2, Warszawa 2021, LEX/el.

²² Krajowa Rada Komornicza, *Informacje statystyczne na dzień 03-06-2022 r. dotyczące komorników sądowych, asesorów i aplikantów komorniczych oraz spraw egzekucyjnych w Polsce* <https://www.komornik.pl/?page_id=189#menu> [dostęp: 31.12.2022].

²³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1138 ze zm.), dalej: k.k.

²⁴ Zob. m.in. wyroki: SN z dnia 19 września 2017 r., II PK 222/16, LEX nr 2435643; NSA z dnia 27 kwietnia 2021 r., II GSK 928/18, LEX nr 31781143.

Przechodząc do kwestii wyłączenia ochrony prywatności w przypadku wykonywania zawodu komornika sądowego, po pierwsze, należy wskazać, że komornicy sądowi zobowiązani są do corocznego udostępniania oświadczeń majątkowych w ramach dostępu do informacji publicznej. Oświadczenia te są publikowane na stronach sądów apelacyjnych, pod których właściwość miejscową podlegają. Pojawiają się jednak wątpliwości, gdyż pomimo wykonywania zadań na rzecz państwa, działalność wykonywana przez komorników nie jest finansowana ze środków budżetu państwa. Wręcz przeciwnie – komornik sądowy wykonuje działalność zawodową na własny rachunek, lecz nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu obowiązujących przepisów dotyczących podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej²⁵. Natomiast w przypadku innych zawodów prawniczych, takich jak radca prawny, adwokat czy notariusz, ustawodawca nie nakłada obowiązku publicznego ujawniania informacji dotyczących posiadanych zasobów.

Ta różnica w regulacjach prawnych ma istotny wpływ na sferę prywatności, ponieważ w przypadku tych zawodów prawniczych wykonujący je muszą wyłącznie przedstawić takie informacje w określonym kontekście, np. w formie oświadczenia. W oświadczeniu takim wymienione są różnorodne elementy majątkowe, włączając w to zasoby finansowe zgromadzone na rachunkach bankowych, nieruchomości oraz wierzytelności i zobowiązania pieniężne powyżej ustalonego progu wartości, wynoszącego 10 tys. zł. Wykładnia prowadzi do wniosków, że ustawodawca, regulując tego rodzaju wymóg, miał na celu umożliwienie kontroli nad działalnością komorników sądowych, ponieważ w latach ubiegłych dochodziło do nadużyć z ich strony – zamiast przekazać wyegzekwowane środki na rachunki bankowe wskazane przez wierzycieli, dokonywali przywłaszczenia tych środków. Jednym z rekordzistów, o którym warto wspomnieć, był komornik sądowy z województwa lubelskiego. Działając na szkodę interesu publicznego i stron postępowania egzekucyjnego, przywłaszczył kwotę 2 mln 300 tys. zł. Są to wprawdzie sytuacje jednostkowe, lecz kontrola nad działalnością komorników sądowych jest uzasadniona, gdyż według statystyk komornicy sądowi egzekwują rocznie kwoty, które można porównać do kwot, jakie obecna władza publiczna przeznaczają na program rządowy „Rodzina 500 plus”²⁶. W tej kwestii pojawiają się propozycje w środowisku komorniczym dotyczące możliwości zastosowania przepisów o ochronie przewidzianej dla informacji niejawnych, a zarazem nieudostępniania oświadczeń majątkowych do wiadomości opinii publicznej. Do dnia dzisiejszego jednak ustawodawca nie wziął pod uwagę zagrożeń wynikających z publikacji oświadczeń majątkowych przez komorników sądowych i głosów płynących ze środowiska komorniczego.

Warto również wskazać, że publikacja oświadczeń majątkowych może prowadzić do zniekształcenia obrazu komorników sądowych oraz ich działalności. Informacje

²⁵ Zob. art. 33 u.o.k.s.

²⁶ M. Krześnicki, *Komornicy każdego roku egzekwują tyle pieniędzy, ile Polska wydaje na 500+ w 6 miesięcy* <<https://bezprawnik.pl/ile-egzekwuja-komornicy/>> [dostęp: 1.01.2023].

te mogą być wykorzystane przez media lub inne strony do manipulowania opinią publiczną, kreowania negatywnego wizerunku zawodu komornika sądowego i szerzenia nieuzasadnionego hejtu. Dlatego ważne jest zachowanie odpowiedniej ostrożności i przestrzeganie odpowiednich zabezpieczeń w przypadku publikacji oświadczeń majątkowych komorników sądowych, aby zapewnić równowagę między jawnością informacji a ochroną prywatności, bezpieczeństwa i integralności zawodu komornika. Sugerowane jest zatem zastosowanie m.in. anonimizacji danych czy też bezpiecznych systemów przechowywania danych, które zapewniają ochronę przed nieautoryzowanym dostępem, kradzieżą lub manipulacją danymi.

W obecnym systemie prawnym istnieją przepisy, takie jak art. 222 k.k. (naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego), art. 223 k.k. (czynna napaść na funkcjonariusza publicznego) i art. 226 k.k. (znieważenie funkcjonariusza publicznego), które odnoszą się do ochrony komorników sądowych. Czyny określone w tych regulacjach są uznawane za przestępstwa, za które przewiduje się sankcje karne dla ich sprawców. Ma to na celu zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony osób pełniących funkcje komorników sądowych, wykonujących często trudne zadania. Ponadto art. 255 k.k. obejmuje publiczne nawoływanie do popełnienia przestępstwa na szkodę funkcjonariuszy publicznych. Jeśli takie nawoływanie ma miejsce i jego zakres lub skutki nie są znaczne, może to być traktowane jako wykroczenie zgodnie z art. 52a Kodeksu wykroczeń²⁷. Podobnie, jako wykroczenie może być traktowane publiczne pochwalanie popełnienia przestępstwa na szkodę komornika sądowego. Jednakże mimo istnienia tych przepisów często można zauważyć słabość systemu prawnego w praktyce. Komornicy sądowi stają w obliczu różnorodnych zagrożeń i trudności w wykonywaniu swoich obowiązków. Istnieje potrzeba wzmocnienia ochrony prawnej dla komorników sądowych, aby zapewnić im bezpieczne środowisko pracy oraz skuteczne środki ochrony przed wszelkimi formami przemocy i nękania. Ważne jest, aby system prawny nadążał za zmieniającymi się realiami i wyzwaniami, z jakimi borykają się komornicy sądowi. Konieczne jest podejmowanie działań mających na celu wzmocnienie ochrony prawnej, edukację społeczeństwa w zakresie roli i znaczenia komorników sądowych oraz zwiększenie świadomości społecznej w celu wyeliminowania agresji wobec tej grupy funkcjonariuszy publicznych.

Warto również zauważyć, że Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło wiele działań zmierzających do wzmocnienia ochrony funkcjonariuszy publicznych – m.in. zaostrzono kary za czynną napaść na funkcjonariusza publicznego. Zaostrzenie kary oznacza zwiększenie sankcji karnej nałożonej na osobę dopuszczającą się napaści lub przemocy wobec funkcjonariusza publicznego. Taki krok ma na celu odstraszenie potencjalnych sprawców i wyraźne sygnalizowanie społeczeństwu, że ataki na funkcjonariuszy publicznych będą surowo karane. Ponadto w wyniku nagromadzenia

²⁷ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2151 ze zm.).

wrogości społecznej wobec komorników sądowych, która była widoczna na wielu forach internetowych, w kontekście tragicznego wydarzenia w Łukowie utworzono specjalny kanał komunikacji elektronicznej bezpieczenstwowkomornikow@ms.gov.pl. Każdy zgłaszany incydent jest natychmiast przekazywany do Prokuratury Krajowej, gdzie dokonuje się oceny dostarczonych materiałów pod kątem podejrzenia popełnienia przestępstwa. Ze względu na to, że działanie Ministerstwa Sprawiedliwości koncentruje się na podejmowaniu interwencji w przypadku konkretnych zdarzeń, o których otrzyma ona informację, nie jest możliwe precyzyjne określenie liczby wszystkich takich zdarzeń na terenie kraju²⁸.

Nawiązując do statusu funkcjonariusza publicznego, komornik sądowy jest organem władzy publicznej w znaczeniu funkcjonalnym, dlatego niewątpliwie należy do kręgu podmiotów zobowiązanych do udzielenia informacji publicznej²⁹. Jak już wskazywano, komornik sądowy wykonuje działania na własny rachunek. Warto zatem podkreślić, że jest on zobowiązany do udzielenia takiej informacji, która wiąże się wyłącznie z prowadzoną przez niego działalnością³⁰. Należy spostrzec, że działalność komornika sądowego mieści się w sferze określanej jako imperium, a wnioski w zakresie udostępnienia informacji publicznej skierowane do komorników sądowych muszą dotyczyć informacji związanych z publiczną sferą ich działalności. Przedmiotem takich wniosków mogą być m.in. statystyki dotyczące spraw kierowanych do realizacji, a także wartości tych spraw. Przeciwnieństwem będą np. informacje dotyczące kosztów prowadzenia kancelarii, zarobków pracowników czy kwestie dotyczące wyposażenia.

Udostępnienie informacji publicznej przez komorników sądowych może otworzyć drzwi do manipulacji i dezinformacji. Aby minimalizować te zagrożenia, istotne jest przestrzeganie odpowiednich przepisów prawnych i procedur odnoszących się do udostępniania informacji publicznej. Komornicy sądowi powinni być świadomi obowiązujących regulacji i postępować zgodnie z nimi, aby zapewnić bezpieczeństwo i wiarygodność udostępnianych danych. Ponadto istotne jest, aby komornicy sądowi stosowali odpowiednie środki bezpieczeństwa w celu ochrony poufnych danych osobowych dłużników. To oznacza, że powinni stosować odpowiednie technologie i procedury, które zapobiegają nadużyciom i niewłaściwemu wykorzystaniu tych informacji przez osoby trzecie. W przypadku wykrycia manipulacji, dezinformacji lub nadużyć w udostępnianych informacjach publicznych ważne jest, aby istniały odpowiednie mechanizmy monitorowania i sankcjonowania takiego działania. Organizacje odpowiedzialne za egzekwowanie prawa powinny posiadać środki i kompetencje do wykrywania i ścigania manipulacji oraz wdrażania odpowiednich sankcji wobec osób odpowiedzialnych.

²⁸ Odpowiedź Ministerstwa Sprawiedliwości na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z dnia 16 maja 2023 r.

²⁹ Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 20 sierpnia 2013 r., IV SAB/GI 46/13, LEX nr 1365361.

³⁰ Zob. art. 4 ust. 1 u.d.i.p.

Podsumowując powyższe, dochodzimy do konkluzji, że w przypadku osoby wykonującej zawód komornika sądowego ochrona prywatności musi być wprost sprecyzowana w aktach normatywnych rangi ustawowej. W związku z tym rekomenduje się wprowadzenie precyzyjnych przepisów dotyczących ujawniania informacji o komornikach sądowych w ustawie o komornikach sądowych. Jednakże w praktyce wprowadzenie takich przepisów może być skomplikowane i wymagać uwzględnienia wielu czynników, takich jak potrzeba jawności informacji w zakresie pełnionej funkcji publicznej przez komorników. Istotne będzie więc znalezienie właściwej równowagi między ochroną prywatności a potrzebą dostępu do informacji publicznych.

W ramach ustawy można określić zakres danych, których ujawnienie jest uzasadnione, i tych, których ujawniać nie wolno. Ponadto wprowadzenie takich regulacji pozwoliłoby na ujednoczenie zasad dotyczących ochrony prywatności komorników sądowych oraz na zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony ich prywatności. Mogłoby to wpłynąć na poprawę jakości wykonywanej przez nich pracy, a także na wzrost zaufania do instytucji komorniczych.

W tym kontekście warto wspomnieć o wniosku złożonym do Trybunału Konstytucyjnego przez Pierwszą Prezes Sądu Najwyższego, dotyczącym udostępnienia informacji publicznej o osobach pełniących funkcje publiczne³¹. Wniosek został uargumentowany tym, że udostępnianie informacji o osobach pełniących funkcje publiczne w znaczący sposób oddziałuje na prawo do prywatności, które gwarantuje im Konstytucja RP oraz prawo międzynarodowe. Powoływanie się w tym przypadku na ochronę danych osobowych powoduje pewnego rodzaju konflikt, ponieważ ustawodawca wprost zapewnia jawność życia społecznego i przejrzystość działania władzy publicznej. Trudno jednak określić intencje wnioskodawczyni, ponieważ w opinii publicznej pojawiają się różnego rodzaju dyskusje. Jej stanowisko zawarte w przywołanym wniosku, wskazujące, że art. 5 ust. 2 u.d.i.p. jest niezgodny z art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, może wydawać się nieuzasadnione. Wynika to z faktu, że w tym zakresie wydano już wyrok potwierdzający wyjątek od zasady ochrony prywatności osób pełniących funkcje publiczne³². Jeśli wniosek zostanie uwzględniony, władza publiczna nie będzie podlegała żadnej kontroli i odpowiedzialności, co najprawdopodobniej doprowadzi do ograniczenia zaufania do organów administracji publicznej w znaczącym stopniu. Zaplanowane na grudzień 2021 r. posiedzenie w tej sprawie zostało odroczone. Jak jednak podkreśla Rzecznik Praw Obywatelskich, przychylenie się i zakwestionowanie dotychczasowego dorobku orzecznictwa przez TK doprowadzi do niemożności zastosowania u.d.i.p. w praktyce,

³¹ Wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r. o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej <<https://trybunal.gov.pl/sprawy-w-trybunale/art/dostep-do-informacji-publicznej-podmioty-obowiazane-do-udostepniania-informacji-publicznej-zakres-udzielanych-informacji-odpowiedzialnosc-karna-strony-postepowania>> [dostęp: 10.01.2023].

³² Wyrok TK z dnia 20 marca 2006 r., K 17/05 (Dz.U. z 2006 r., Nr 49, poz. 358).

przez co ustawa straci swój walor³³. W rękach TK spoczywa więc ogromna odpowiedzialność za rozstrzygnięcie, czy zasada jawności życia społecznego będzie się znajdować w hierarchii wartości prawnych przed prawem do prywatności. Gdyby tak się nie stało, to z jednej strony władza publiczna nie będzie podlegała żadnej kontroli, ale z drugiej – zwiększona zostanie gwarancja prawa do prywatności.

Podsumowanie

Reasumując niniejsze rozważania, należy wskazać, że zawód komornika sądowego w Polsce ma fundamentalne znaczenie dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Obecne regulacje pozwalają ingerować w sferę prywatności osób wykonujących tę profesję. Ma to na celu umożliwienie kontroli nad działalnością komorników sądowych, a także zachowanie ciągłości realizacji zasady jawności życia publicznego. Należy dostrzec, że choć istnieją argumenty przemawiające za ograniczeniem prawa do prywatności w kontekście ujawniania informacji majątkowych w zawodach prawniczych, istnieją też potencjalne zagrożenia wynikające z takich praktyk, m.in. naruszenia bezpieczeństwa osobistego tej grupy osób. Do dziś ustawodawca nie wziął pod uwagę zagrożeń wynikających z publikacji oświadczeń majątkowych przez komorników sądowych i głosów płynących ze środowiska komorniczego. W konsekwencji ograniczenie to wpływa niewątpliwie na ich życie zawodowe, ale również życie prywatne, którego wbrew wszystkim opiniom nie da się oddzielić od życia zawodowego. W przypadku osoby wykonującej zawód komornika sądowego ochrona prywatności musi być określona bezpośrednio w aktach normatywnych o randze ustawowej. W przypadku braku takich uregulowań istnieje ryzyko ograniczenia ochrony prywatności na rzecz realizacji zasady jawności życia publicznego. Brak wyraźnych uregulowań ochrony prywatności komorników może prowadzić do sytuacji, w których informacje prywatne, takie jak szczegóły finansowe, własność nieruchomości czy zobowiązania pieniężne, mogą być ujawniane publicznie bez ograniczeń. Może to prowadzić do naruszenia prywatności komorników oraz narażenia ich na niebezpieczeństwa, takie jak oszustwa, przestępstwa czy szkody finansowe.

Warto się również zastanowić, jak zmienić negatywne postrzeganie zawodu komornika sądowego i ukazać opinii publicznej, jak istotna jest to profesja dla funkcjonowania państwa. Główną rolę powinna odegrać przede wszystkim profilaktyczna działalność wyspecjalizowanych organów państwowych. Samorząd komorniczy już od dawna prowadzi w tym zakresie działania edukacyjne, warto

³³ Rzecznik Praw Obywatelskich, *Sprawa dostępu do informacji publicznej w TK. Rzecznik krytycznie o wniosku Pierwszej Prezes SN. TK odracza rozprawę*, 17 czerwca 2021 r. <<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/sprawa-dostepu-do-informacji-publicznej-w-tk-rzecznik-krytycznie-o-wniosku-pierwszej-prezes>> [dostęp: 16.07.2022].

jednak podkreślić, że powinno to być obowiązkiem państwa, gdyż właśnie w jego imieniu komornicy sądowi pełnią służbę. Przed zmianami w systemie prawa komornik sądowy działał bez odpowiedniego wykształcenia oraz nadzoru, w efekcie tego nierzadko powodując olbrzymie szkody w polskim systemie prawnym. Przez pryzmat tego obywatele negatywnie postrzegają obecnie komorników sądowych. Ponadto istotne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie ochrony prawnej komorników sądowych, co powinno objąć też asesorów komorniczych, aplikantów i pracowników kancelarii, gdyż oni również często są narażeni na duże zagrożenia.

BIBLIOGRAFIA

- Banaszak, B. (2012). *Komentarz do art. 47*, [w:] idem, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*. Legalis/el.
- Florczak-Wątor, M. (2021). *Komentarz do art. 47*, [w:] P. Tuleja (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*. LEX/el.
- Madibekova, D. (2018). *Right to Privacy of Public Figures and Freedom of Expression in the Jurisprudence of the European Court of Human Rights: Searching for Balance*. Wrocław.
- Petasz, P. (2018). *Ocena prawna wypowiedzi zamieszczonej w Internecie wypełniającej znamiona przestępstwa zniesławienia lub zniewagi. Glosa do postanowienia SN z dnia 24 października 2017 r., V KK 278/17*. „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 1: 99–106.
- Pytel, A. (2019). *Egzekucja z rachunku bankowego komornika sądowego w świetle ustawy o komornikach sądowych*. „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 1: 18–42.
- Reiwer, R. (2021). *Komentarz do art. 17*, [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*. Warszawa.
- Świtkowski, M. (2021). *Komentarz do art. 2 ustawy o komornikach sądowych*, [w:] M. Simbierowicz, M. Świtkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*. Warszawa.